

Fuglevennen

Høst 2020

- Norges minste fugler
- Den dynamiske skogen
- Traner på fórplassen
- Slik vokser fuglefjærene
- Kattugler i pipa

En kald sommer

Hvert år flyr millioner av fugler fra tropiske områder til de nordligste delene av kloden for å hekke. Mange vadefugler hekker på arktisk tundra i Nord-Amerika og Russland. Også i Norge hekker en del slike arktiske arter, i høyfjellet eller i de nordligste fylkene. Disse fuglene er prisgitt variasjoner i vær og snøsmelting. Hvis det er kaldt om våren med sen snøsmelting, finner de ikke nok mat til at det er verdt å forsøke å hekke. Da snur fuglene og starter trekket sydover igjen etter et par uker. Heldigvis kan mange vadefugler leve i flere tiår, og får da som regel flere nye muligheter til å få fram unger.

I år har mange vadefugler opplevd en kald vår og forsommer i Finnmark og lenger øst på russisk tundra. Dermed har det vært mange vadefugler å se på returtrekk allerede i juli. Disse vaderne kom sydover i full sommerdrakt, slik som denne tundraloen. Under trekket om høsten er det helst ungfugler eller vadere i høstdrakt vi ser, så sommerens tidlige trekkere har gitt mange flotte opplevelser for fuglekikkere og fuglefotografer.

Foto: Roar Solheim.

Fuglene og skogen

Foto: Stein Ola Haugom.

Nøttekråka er avhengig av store frø, som hassel- og eikenøtter, for å klare seg i et skog-område. Om høsten lagrer den frøene rundt omkring på bakken slik at den kan finne mat om vinteren, og neste vår når den starter hekkingen.

Mens lerker, stær, vadefugler og andefugler lever i åpne områder eller våtmarker, er andre fugler helt avhengige av trær for å kunne klare seg. Slike skoglevende arter er prisgitt hvordan skogen utvikler seg over tid, hvilke treslag som finnes, og hvor gamle de får lov til å bli.

All spetteartene finner mat og lager reirhull i trær. Ingen av de spettene vi har i Norge kan klare seg uten skog. Skogshønsene finner mat på bakken om sommeren, men vinterstid er de helt avhengige av å kunne beite knopper og bar oppe i trærne. Skogen gir også beskyttelse slik at de kan gjemme seg unna flyvende jegere som kongeørn og hønschauk.

Det hekker 8 spettearter i Norge, og alle unntatt vendehalsen hakker ut reirhull i trær. Rundt 25 andre fuglearter utnytter disse hulrommene som hekkeplasser. Uten trær og spettehull ville flere av disse forsvinne. Treslag og trærnes alder

har mye å si for spettens mulighet til å lage slike reirhull.

Fugler som holder seg i skog hele året er ekstra sårbare for endringer. De såkalte skogsmeisene granmeis, svartmeis, toppmeis og løvmeis er slike arter. Om vinteren flyr disse fuglene ofte rundt i skog sammen med trekrypere, på jakt etter insekter, småkryp og frø i trekronene. Det har blitt stadig sjeldnere å se slike meisetog i vinterskogene, noe som skaper bekymring både hos fuglefolk og alle med interesse for skog.

Vi mennesker har utnyttet trær og skog i tusenvis av år. Likevel endres måten vi påvirker skogen raskere enn trærnes normale livsløp. For å forstå hvordan vår bruk påvirker skogen og skoglevende fugler, må vi også bli kjent med trærne og deres biologi.

Roar og Trond

Innhold

	Side
En kald sommer	2-3
Fuglene og skogen	4
Ny hagefugltelling	5
Jeg lurar på...	6-7
Norges minste fugler	8-11
Den dynamiske skogen	12-17
Traner på forplassen	18-19
Slik vokser fjærene på fuglekroppen	20-21
Knoppsvaner med store ungekull	22-23
Han var med og startet NOF	24-25
Naturopplevelser:	
tårnseilerunge som førgjest	28-29
Spettmeisen som lot seg temme	30-31
Kattuglene som hekket i pipa	32-33
Når kattuglene havner i pipa	34
NOF-kalenderen	36-39

Fuglevennen

kommer ut med to nummer i året; ett om våren og ett om høsten.

Fuglevennen er en del av medlemskapet i Norsk Ornitologisk Forening (NOF). Medlemskap kan tegnes via hjemmesiden www.fuglevennen.no eller www.birdlife.no eller ved å ringe 73 84 16 40.

Redaksjon:

- * Roar Solheim (ansvarlig redaktør)
Naturmuseum og botanisk hage,
Universitetet i Agder
r-solhe3@online.no
- * Trond Vidar Vedum, Hamar
- * Magne Myklebust, NOF
- * Morten Ree, NOF
- * Otto Frengen, Trondheim

Bildebearbeiding, layout og uttegning:
Roar Solheim

Forside: Gjerdesmett.
Foto: Morten Kersbergen.
Bakside: Fuglekonge.
Foto: Morten Kersbergen.

Fuglevennen 2020 årg. 17 nr. 2
ISSN 1504-0623

Samarbeidspartnere

Naturmuseum og
botanisk hage,
Universitetet i Agder

www.naturmuseum.no

Nettverk for miljølære

www.miljolare.no

Fuglevennen på nett

På nettsiden Fuglevennen.no finner du tidligere utgaver av Fuglevennbladene. Der finner du masse nyttige tips, og kanskje svar på noen av spørsmålene dine.

Ny hagefugltelling - din deltagelse er viktig for fuglene!

Den siste helga i januar er det på ny tid for årets hagefugltelling. I 2021 er dette 30. og 31. januar, de to siste dagene av måneden. Sett av disse dagene til å registrere hvilke fuglearter du ser på din forplass, eller rundt huset der du bor.

Toppmeisen er lett å kjenne igjen på den svart- og hvitflekete toppen på hodet, og brunfarget rygg. I tillegg har den en trillende lyd som er lett å lære seg.

Hagefugltellingen samler hvert år stor deltagelse fra fugleinteresserte over hele landet. Hvis du setter av denne helga til å kikke på og telle fuglene der du bor, får du god anledning til å bli kjent med alle artene som besøker fuglebrettet eller hagen din. Mange får også overraskende besøk. Spetter, ugler og rovfugler dukker av og til opp blant de mer tallrike hagefuglene.

Jo flere som deltar i å telle og rapportere fugler fra den siste januarhelga, desto bedre grunnlag får vi til å følge med på endringer

i fuglefaunaen. Dette er viktig, for endringer kan skje veldig raskt.

Gulspurven er valgt til Årets Fugl i 2021, fordi den har gått tilbake i antall gjennom flere år. Fordi den ofte besøker forplasser, gir det en ekstra mulighet for overvåking gjennom hagefugltellingen.

Mange rapporterer om stadig færre skogsmeiser. Se derfor ekstra godt også etter svartmeis, granmeis, toppmeis og trekryper. Gå inn på fuglevennen.no for å legge inn dine resultater.

Stær drakk bjørkesaft

Jeg hadde en artig observasjon i bjørka vår utenfor stuevinduet i april 2020. Tidligere på våren kuttet vi av ei grein, og fra det som var igjen av greina dryppet det bjørkesaft i et par uker. Den 15. april så stæren at småfuglene kom og forsynte seg av dråpene, så da kom den ene stæren også og forsynte seg av bjørkesafta og hoppet bort til maken sin og lot henne drikke fra nebbet sitt. Etter hvert ble det fullt liv rundt den ene dråpen som dryppet jevnlig. Dette syntes jeg var slik en artig oppdagelse og moro å studere. Kanskje er dette ganske vanlig, men første gang jeg har sett det.

Reidun Solberg Engelstad

Dette var en interessant observasjon. Det er ikke så ofte vi kan se at fugler i Norge utnytter seije. Det er mer vanlig i Nord-Amerika, der flere spetter hakker hull i bark for å suge seije. Andre fugler som kolibrier og sangere kan så forsyne seg av seije fra disse tappehullene. I Norge er det bare tretåspetten som er kjent for å lage hull i trær og suge i seg seijen. Her i Norge hender det at fugler om våren spiser pollen. Rosenfinken gjør ofte dette, og forsyner seg

På denne grana i Gutulia nasjonalpark har tretåspetten laget ringer med hull for å suge seije. En utskåret tremodell av tretåspett er plassert over ringene som en del av informasjonsarbeidet i parken.

fra seljebloomster. Da kan fuglene bli helt gule rundt nebbet av alt pollenet. Kanskje hender det at andre småfugler kan suge i seg dryppende seije, men dette har vi dårlig med observasjoner av.

Gråspurvene tar ofte sand- eller støvbad, trolig for å bli kvitt fjærparasitter.

Foto: Rens Solheim

Jeg lurer på...

Hvis du lurer på noe om fuglekasser, fugleforing eller om fuglenes liv, så kan du ta kontakt med Fuglevennen. Vi i redaksjonen forsøker å gi svar og råd. Du kan også gå inn på *Spør en ornitolog* på våre hjemmesider www.fuglevennen.no.

Når et spørsmål og svar fra nettsidene kan være av interesse for Fuglevennens lesere, kan det bli gjengitt her i bladet.

Hvorfor graver spurver i tørr jord?

Hei. Vi har masse gråspurv som bor under takstein på bygningene på gården der vi bor. De har alltid vært der. Nå har de begynt å grave groper i gresset/jorda. Det er helt tørt der, så jeg kan ikke tenke meg at det er mark eller lignende kryp der. Jeg har lagt på mer jord flere ganger, men gropene kommer tilbake. De blir faktisk så store at robotklipperen setter seg fast. Er det noe jeg kan gjøre for å få dem til å slutte? Hva er de ute etter?

Jon Ragnar Rød

De lager mollegroper, akkurat som hønefugler. De tar støvbad. Dette er trolig en måte å fjerne fjærparasitter på. Dette er naturlig adferd som de ikke kan slutte med. Du kan sette opp et lite nettinggjerd rundt slik at ikke robotklipperen også ender opp i støvbadgropene. Det kan også gå an å snekre en egen kasse som du fyller med tørr jord/sand, og se om gråspurvene lar seg friste til å bruke denne. Da kan du kanskje dekke over gropene de har brukt tidligere.

Er det greit å sikre fuglekassa med spiker?

Hei,

Jeg så meg lei på at hakkespetten stakk hodet inn i fuglekassa og tok unger den fikk tak i. Jeg bygde derfor en kasse med spiker rundt åpningen som fungerte fint. Er dette innafør? Greit å gjøre dette? Fungerte fint for spurver, meiser og fluesnappere.

Mvh
Harald Bang Olsen

Dette går helt fint for fuglene. Du kan også montere metallnett som et rør rundt inngangsbullet, slik det er gjort på fuglekassa til høyre.

Foto: Harald Bang Olsen

Foto: Roar Solheim

Mange besøk av rosenstær i sommer

Hei,

Den 21. juli møtte jeg en fugl jeg aldri tidligere har sett her oppe på Sør-Helgeland (Sømna kommune). Den så ut som en eller annen type kråkefugl, men jeg fant ikke noe som passet med denne skapningen. Den er på størrelse med en svart-trost, eller duetrost, kvikk i bevegelsene og var også hurtig til å fly og sette seg på noen grener da jeg kom for nært. Uten tvil et voksent individ. Jeg er takknemlig for svar.

Mvh
Arnold I. Winje

Dette er en voksen rosenstær. Denne arten dukker opp hvert år i Norge. I år er den rapportert fra minst 40 forskjellige steder rundt omkring i landet, fra Lista i sør til Varangerhalvøya i nord. Den svakt rosa fargen får rosenstæren til å se ekstra eksotisk ut. Gratulerer med et flott bilde av den vakre fuglen!

Foto: Arnold I. Winje

Norges minste fugler

Foto: Roar Solheim.

Fuglekonge og gjerdesmett fanget for å ringmerkes. Gjerdesmetten er tydelig størst.

Mål og vekt

	Fuglekonge	Rødtopp- fuglekonge	Gjerdesmett
Lengde:	8,5—9,5 cm	9—10 cm	9—10,5 cm
Vekt:	4,5—6,6 g	-	9—11 g
Vingelengde:	50—58 mm	52—56 mm	45—52 mm
Stjertlengde	38—44 mm	-	29—35 mm

Under trekket om høsten kan du oppleve å se fuglekongen jakte insekter på bakken.

Foto: Morten Kersbergen.

Fuglekongen og gjerdesmetten er de to minste fugleartene som finnes i Norge. Men de er ikke lenger alene om å inneha denne plassen. De siste årene har nemlig fuglekongens nærmeste slektning kommet til Norge. Rødtoppfuglekongen er en av våre nyeste hekkefugler, og den er like liten som fuglekongen. Dermed har gjerdesmetten havnet på tredjeplass blant landets fugledverger, men sammen er disse tre så små at de fortjener spesiell oppmerksomhet.

En fuglekonge veier ikke mer enn omkring 5 gram. Til sammenligning kan Norges tyngste fugl, knoppsvana, veie opp mot 11 kg. Det vil si at det må mer enn to tusen fuglekonger til for å fylle opp samme vekt!

Både fuglekonge, rødtoppfuglekonge og gjerdesmett er insektspisere. Alle har spisse og tynne nebb som egner seg til å plukke insekter, edderkopper og andre småkryp opp fra bakken, mellom barksprekker og barnåler.

Fuglekongen finnes over det meste av landet, men den er sparsomt forekommende i Finnmark. Den er nært knyttet til skog og trær, og helst i barskog eller blandingsskog hvor det finnes gamle grantrær. Fuglekongen kan overvintre i barskogen, men en del fuglekonger trekker ut fra Norge om høsten. Under trekketiden kan fuglekongene dukke opp i åpent landskap. Da kan du se dem mens de hopper omkring på bakken på leting etter insekter og småkryp. Særlig ute ved kysten kan du se fuglekonger på matleting på bakken eller ute på tangvollene.

Gjerdesmetten finnes også over det meste av Norge. I Finnmark er den trolig noe vanligere å treffe på enn fuglekongen, særlig fordi den ofte opptrer i fjæra langs kysten. Til forskjell fra fuglekongen søker gjerdesmetten mest næring på bakken eller nær bakken. Den smetter raskt omkring inne i kratt og busker, rotvelter og lignende. Den brune fargen og korte stjerten får den til å minne om en liten mus når du bare får et glimt av den lille fuglen langs bakken. På Shetland har den da også fått det lokale navnet *musebror*.

Rødtoppfuglekongen oppfører seg stort sett som en fuglekonge, men den har en sydligere utbredelse enn fuglekongen. I følge en del fuglebøker opptrer den også mer i lavere skog, busker, kratt og i hager og parker. Men også rødtoppfuglekongen leter gjerne etter mat i bartrær.

Trekk eller overvintring?

Om høsten fra slutten av august til midten av oktober trekker mange fuglekonger ut fra landet. Også gjerdesmetter trekker fra Norge, og begge disse to, små fuglene krysser Nordsjøen eller Skagerrak for å komme til England eller Danmark. Fra Danmark kan de fly videre helt syd til Frankrike. Gjenfunn av ringmerkede fugler kan tyde på at det er flere fuglekonger som trekker lenger sydover enn det gjerdesmettene gjør.

Hos mange fuglearter er gamle fugler stasjonære, mens ungfugler gjerne trekker vekk fra hekkeområdene den første vinteren. Hos fuglekonge og gjerdesmett virker det som at både unge og gamle fugler kan velge enten å trekke, eller å bli værende i Norge om

Foto: Roar Solheim.

Rødtoppfuglekongen (over) har tydelig hvit stripe over øyet, og sort farge mellom nebbet og øyet. Gjerdesmetten (under) er overveiende brun med små, sorte tverrstreker. Den sitter ofte med den korte stjerten pekende rett opp. Bare fossekallen har en profil som ligner.

Foto: Morten Kersbergen.

vinteren. Hva som får fuglene til å ta slike ulike valg, vet vi ikke. Under milde, snøfattige vintre lønner det seg å prøve å overleve i Norge. De som overlever er da de første som kan velge hekkeområder neste vår, mens trekkerne må velge på annen plass. Prisen for dette er høy dødelighet dersom det blir en streng vinter. Dette kan en særlig merke på bestandene av gjerdesmett. Etter en snørik og kald vinter er det langt færre gjerdesmetter å høre om våren enn etter en snøfattig og mild vinter. Etter en streng vinter er det de fuglene som trekker som sitter med «vinnerloddet», og kan finne gode hekkeplasser når de vender tilbake til områdene der de ble klekket, eller hekket, året før.

I gammel granskog med rotvelter, og tre-stammer på bakken, kan du finne både fuglekonge og gjerdesmett. Fuglekongen holder seg oppe i granbaret, mens gjerdesmetten trives nede ved bakken. Den bygger gjerne reir i rotvelter.

Mens fuglekongen (under til venstre) leter etter insekter mellom barnålene, smetter gjerdesmetten (under til høyre) som regel omkring i tette busker og kratt nær bakken.

Fuglekonge (til venstre) og rødtoppfuglekonge (til høyre) er svært like. Det er de mer markante tegningene i ansiktet som avslører rødtoppfuglekongen.

Gjerdsmetten bygger runde, overbygde reir. De kan ligne reirene til fossekall, men er mindre. Som regel er de gjemt i rotvelter, under overhengende vegetasjon, eller som på bildet til høyre, inne i et uthus. Fuglekongen bygger reir høyt oppe i grantrær. Reiret er som en hengekøye som henger under en bardekket grein, vevd sammen av edderkoppsilke og vegetasjon. Reirene er vanskelig å oppdage.

Fuglekonge på matleting ute på en tangvoll om høsten, under trekket. På fuglestasjoner langs kysten blir mange fanget og ringmerket.

Den dynamiske skogen

Hvordan opplever du skogen der du ofte går på tur? Ser den alltid lik ut, eller skjer det forandringer? Svaret avhenger nok av hvor gammel du er. Når vi er barn, opplever vi skogen som et sted hvor det meste er likt hver gang vi besøker skogen. Ikke slik å forstå at naturen ikke endrer seg, løvtrær har blader om sommeren og er bladløse om vinteren. Men selve trestammene ser ut til å være slik de alltid har vært.

Når du blir eldre, og kanskje har besøkt det samme skogområdet gjennom flere tiår, vil du kunne legge merke til at det skjer endringer. Unge trær vokser og blir større, gamle trær kan blåse overende, eller dø og bli stående som store trestubber etter hvert som greinene faller av. Noen nye trær spirer også opp mellom de gamle, og forsøker å tilkjempe seg en plass mellom de som allerede står der. Men for virkelig å se hvordan skogen forandrer seg over tid, må du kombinere kunnskap og fantasi.

Fordi mange trær kan bli svært gamle (se forrige nummer av Fuglevennen), har de mye lengre livsløp enn oss mennesker. De eldste av oss kan kanskje få muligheten til å følge et skogområde i 70-80 år, og det er under en tiendedel av alderen trær som furu, eik og einer kan oppnå hvis vi ikke hogger dem ned. Fremdeles finnes det trær som spirte fra frø mens vikingene bygde langskip! Men slike trær er uhyre sjeldne, og i barskogsområdene er de sannsynligvis borte over hele landet fordi vi hogger trærne lenge før de får sluttført et normalt livsløp.

Store områder med gammel barskog som er ubrudd av hogstflater, er i dag et sjeldent syn i Norge. Nå er det bare i små reservervater og noen nasjonalparker du kan oppleve skog i tilnærmet naturlig tilstand. Bildet over er fra en slik barskogsli i Fryvassdraget, Oppland, og bildet ble tatt i 1979.

Gamle, kraftige furutrær som denne er heller ikke vanlige å se lenger. Denne furua vokser nær Elgå i Hedmark.

Trær og skogbrann

Trærnes utseende og formering er nøkkelen til å forstå hvordan dynamikken er i urørt skog. Osp og bjørk har for eksempel små, lette frø som kan spres langt med vind. Dette gjelder særlig ospefrøene. De inneholder lite opplagsnæring, og ospefrø må derfor helst lande på blottlagt jord for å kunne spire. Hvor finnes slik jord i en tett skog?

Jord kan blottlegges når et tre faller overende og river med seg hele rot-systemet, eller når det går et ras i bratt terreng. Men den viktigste faktoren som skaper blottlagt jord i skog, er brann. I hele det nordlige barskogsbeltet i Europa, Asia og Nord-Amerika er det skogbrann som utgjør den viktigste faktoren som gir livsgrunnlag for mange trær og blomsterplanter. Geitrams er for eksempel en slik plante, med små, lette frø pakket inn i «ull» som gjør at de lett blåser av sted med vinden. De frøene som lander i et brent skogområde, spirer raskt. Det finnes også flere insektarter som har utviklet seg til å leve nettopp i nybrent skog.

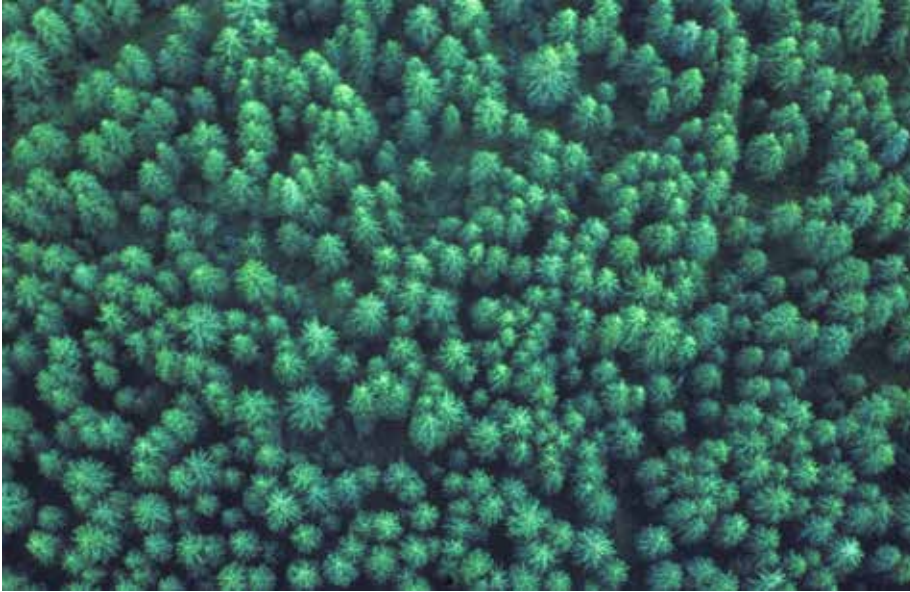
Furu og eik er trær som har utviklet seg for å kunne overleve en skogbrann. Etter hvert som disse trærne vokser, får de en tykk og knudrete bark på den nedre delen av stammen. Denne barken kan beskytte sevjelaget innenfor dersom en skogbrann ikke er for kraftig, og treet lever videre. Mange ganger får trærne arr etter en brann i stammen, men klarer å overleve. Ved å analysere hvor mange år det er mellom slike arr på trær i urørt skog, har forskere funnet at barskog i Norge og Sverige brant med 40 til noen hundre års mellomrom før vi mennesker begynte å utnytte

skogområdene til tømmer og ved. Der skogbunnen er skrinnet og tørt kan det brenne oftere enn der skogbunnen er fuktig. Noen sumpskogområder vil aldri brenne fordi det er for vått.

Geitrams har lette frø som spres raskt med vinden til nybrent skog. De spirer også lett på hogstflater, og setter farge på barskogen om sommeren.

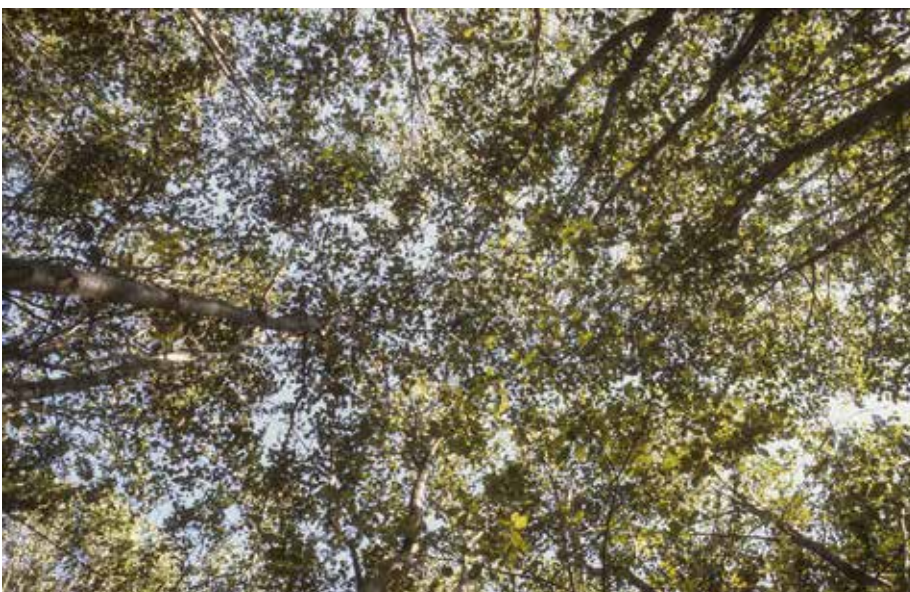

Kampen om lyset

Lik alle andre planter er trær avhengige av sollys for å kunne omdanne vann og karbondioksyd til næringsstoffer. Et tre trenger dermed plass for røtter, og plass for blader eller nåler. Tre kronene blir som fangarmene til en sjøstjerne eller et koralldyr. De strekker seg så høyt og vidt som mulig. I en skog blir det en kamp mellom trærne om å få tak i sollyset. De som vokser hurtigst, eller som først starter å vokse etter en skogbrann, har best mulighet til å vinne dette kappløpet.

Det er fysiske grenser for hvor høye ulike treslag kan bli, ellers ville kanskje hvert enkelt tre fortsette å vokse i høyden for å nå over sine naboer. Men likevel foregår det nærmest en slåsskamp om plassen. Det kan du få en følelse av hvis du går ut i en tett skog når det blåser kraftig. Da kan du høre hvordan greinene fra trærne dunker mot hverandre. Kanskje knekker en grein fra et nabotre, og den åpne plassen gir mulighet for treet med de kraftigste greinene til å vokse mer og øke mengden bar eller blader.

Hvis du går ut i en løvskog når trærne står uten blader, kan lyden av kraftige greiner som dunker mot hverandre minne om lyden fra støttene på to store elefanter som braker sammen(!). Det gir en underlig opplevelse av at det er nettopp en slåsskamp som foregår mellom trærne.

Grantrær sett fra lufta (øverst), og trekroner i eikeskog (midten) og oreskog (nederst) sett fra bakken og opp.

Både osp og bjørk spirer raskt og vokser fort på blottlagt jord. Etter en skogbrann vil disse trærne skyte i været for å få plass til bladverket slik at de kan blomstre og sette frø. Gran er et tre som er tilpasset å spire og vokse opp under svakere sollys. Grantrær klarer derfor å vokse opp mellom de tidlige løvtrærne. Etter hvert tar granene igjen løvtrærne, og skygger dem ut. Løvtrærne mister gradvis flere greiner og deler av krona, og vil til slutt dø. Denne gradvise skiftingen av treslag etter hvert som skogen blir eldre, kalles for *suksesjon*. I en skog som fornyer seg naturlig etter en skogbrann, vil det derfor være rik tilgang på døde og døende løvtrær gjennom mange år.

Ospetrær vokser hurtig, og forsøker å bli store nok til å kunne sette frø før bartrærne når dem igjen og overtar plassen om lysset (over). Når trærne har nådd sin fulle høyde, kommer grantrærne etter og skygger ut ospene (under til venstre). Dette skaper god tilgang på døde trestammer i en urørt naturskog (under til høyre).

Over: Den 1. juli hadde gress allerede begynt å spire på nytt fra rottene under bakken.
Under: Nye skudd fra rotstenglene av blåbærplanter hadde vokst til 10—15 cm høyde den 1. september, bare 10 uker etter at bakken var sotsvart mineraljord.

Skogbrannen i Mykland

Den 9. juni 2008 begynte det å brenne i skogen nær Mykland i Froland kommune, Aust-Agder. Kraftig vind gjorde at brannen spredte seg svært raskt, før den kunne kontrolleres av slukkemannskapene. Først etter seks dager ble brannen stoppet. Da hadde rundt 30 km² skog blitt berørt av brannen. Det gjorde den til den største skogbrannen i Norge etter 1950.

Noen steder beveget flammene seg raskt gjennom skogen. Selv unge bartrær med bar helt ned mot bakken så enkelte steder uskadet ut, med litt sot på nedre del av stammen. Andre steder brant det så kraftig at alt organisk materiale på bakken ble omdannet til aske.

Allerede etter to uker hadde de første plantene begynt å skyte opp nye skudd. Både gress og bregner kom opp på nytt, og nå var de særdeles friske og grønne i fargen. Pors på myrer som hadde brent, fikk nye blader som ble dobbelt så store som de gamle. Alt dette skyltes næringsstoffene som ble gjort tilgjengelige fra askelaget etter det som hadde brent opp.

Etter brannen ble mye av den brente skogen hogd, men omkring 8 km² ble vernet gjennom frivillig vern. Her fikk de brente trærne stå. Dette har gitt en god mulighet til å følge skogens utvikling etter en skogbrann. Hvis du besøker dette området, får du et godt innblikk i hvordan nye trær og vegetasjon etablerer seg mellom de døde trærne.

Fra brannreservatet 13. april 2014. Mange furutrær døde på grunn av tørkestress, og har siden enten ramlet overende eller knekt under stormvær.

Bildene over viser hvordan skogbunnen i ett og samme område i brannfeltet så ut den 13. september 2008 (til venstre) og den 5. september 2009 (til høyre). Bare etter ett år har blåbærlyng og andre planter skutt opp slik at vegetasjonen dekker hele bakken.

Kort etter at skogbrannen var slukket så skogbunnen helt utbrent ut, og det var vanskelig å se for seg hvor raskt plantene ville spire opp. Allerede første høst hadde mange lyngplanter skutt i været. Den nye planteveksten ga gode beiteforhold for elg og andre hjortedyr. Dette førte til at elgjegere skjøt alle tildelte dyr kort etter at jakttiden startet, i motsetning til hva de hadde ventet seg.

Mens skoglevende fugler som meiser, troster og bokfink ble fåtallige i de første årene etter brannen, ga de døde trærne gode matforhold for tretåspett og andre spetter. Treleerka (under) sang på mange av de utbrente heiene med spredte furutrær.

Bildet under viser hvordan nye furutrær har spirt opp på brannfeltet. Bildet er tatt 13. oktober 2013, bare fem år etter brannen.

Fra skogbrannreservatet april 2020. Skogbildet er en mosaikk av døde og levende trær, med store mengder nye planter som vokser opp mellom dem.

Jorunn fikk traner på fórplassen

Foto og tekst: Morten Ree.

Jorunn forer jevnlig både små og store fugler. Meisebollene er populære.

Det er ikke alle forunt å få en tranefamilie utenfor kjøkkenvinduet som villig forsyner seg fra fóringsplassen. Men Jorunn Løseth har de siste fire årene kunnet glede seg over et slikt storslått besøk.

Jorunn er en ivrig leser av Fuglevennen og har drevet fuglefóring i alle år. Hun bor i skogkanten ved Bjørnlivatnet i det lille bygdesamfunnet Bjørnli i Trøndelag. Hun har masse fugler på besøk jevnlig, små flokker med dompap, meiser av

alle slag, kjernebiter, nøtteskriker, ringduer, svarttrost, gulspurv med flere. Noen ekorn tar også turen innom, i tillegg til rådyrene som ofte besøker fóringsplassen vintertid. Elg passerer ofte like inntil husveggen.

For noen år siden etablerte et tranepar seg i vannkanten omkring 150 meter nedenfor huset. Dette syntes Jorunn var veldig spennende, men tenkte overhodet ikke på at hun en dag skulle få besøk av tranene ved fóringsplassen like utenfor huset. For å komme til Jorunn må tranene passere gjennom hagen til to andre beboere. Totalt er det 8-10 andre hus i nrområdet, og tranene er jo ganske sky fugler. Derfor ble hun svært forundret da tranene en fin vårdag i 2017 forsiktig kom gående den bratte bakken opp fra vannet og begynte å inispisere hagen hennes. Etter hvert kom de helt inn til huset og forsynte seg av maten på

fóringsplassen. Her var både havre, frøblanding og solsikkefrø i tranens interesse, faktisk spiste de også opp meisebollene hun hadde hengt opp i buskene. Dette har nå gjentatt seg hvert år siden. Flere ganger i løpet av sommeren kommer tranene på besøk. Ut på sommeren har de også med seg sin unge, og det ser ut til at de blir mer og mer «husvarme»!

Traneparet ved Bjørnlivatnet etablerte seg trolig første gang i 2015. Tranene begynner å hekke i 3-4 års alderen, og dette var sannsynligvis et ungt par. De første årene brukte tranene områdene på den andre siden av vannet, og det er ikke klart hvordan det gikk med hekkingen. Men etter at de begynte å besøke Jorunn for fire år siden har de stort sett vært uheldige med hekkesesongen. Første året fikk de en unge som forsvant etter to måneder til traneparets og Jorunns store sorg. Året etter forsvant plutselig det ene egget de ruget på, men i 2019 lyktes de endelig med å få en unge som ble flyvedyktig og som ble med sine foreldre på trekket mot vinterområdene i Spania.

Våren 2020 var det ganske ekstreme forhold i starten av hekkingen. Det var store snømengder, mye is, og høy vannstand da tranene la sitt ene egg den 1. mai. Det så nesten ut som om tranen lå og ruget midt uti vannet, sier Jorunn. I tillegg kom det snø hver dag i mai helt til og med 17. mai. Tranen lå og ruget hvit av snø på ryggen. Til tross for ekstreme vinterlige forhold i hekketiden ble det sannelig klekket en unge 31. mai. At tranene klarte dette med totalt snødekket mark så å si i hele mai var nok takket være

Trane utenfor kjøkkenvinduet!

Foto: Jorunn Løseth.

daglige besøk på fóringsplassen til Jorunn gjennom hekketiden. Etter hvert kom hele tranefamilien på besøk nesten daglig, både i juni og juli. Men plutselig den 29. juli var ungen borte. Jorunn mistenker at reven kan stå bak, eventuelt gaupe som også ferdes i området, men rovdirene skal også ha mat, sier Jorunn.

Den dagen ungen forsvant var foreldrene svært forstyrret, de fløy omkring og ropte og skrek hele dagen. Den påfølgende dagen skjedde det noe underlig utenfor huset til Jorunn. Tranene begynte å utføre en skikkelig tranedans, slik de gjør tidlig på våren, de hoppet opp og danset rundt hverandre uten å lage en eneste lyd, i motsetning til vårens tranedans som er full av høye trompetlignende lyder. Hvorfor de gjorde dette er vanskelig å si, at de den ene dagen går fra en sorgfull atferd til å neste dagen danse livlig omkring. Sannsynligvis var dette en form for ritualer for at de hadde mistet ungen, for å styrke samholdet mellom foreldrene.

Jorunn sier at hun har hatt mange fine opplevelser med sin nærkontakt med tranene. Blant annet var det morsomt å se linerla trippende omkring på leting etter mat rundt føttene på disse store fuglene. Spennende er det også når traneeungene trener vingene og gjør spedet forsøk på å fly nedover plenen hennes. En dag kom hannen på at han skulle strekke seg opp i treet og nappe i meisebollene. Biter av meisebollene falt ned, og både mor og far matet ungen villig vekk med godsakene. Jorunn trodde hun hadde innbrudd en gang tidlig en morgen før klokka fem. Da hun listet seg opp for å se var tranene i full gang med å hakke på kjellervinduene. En annen gang kom rådyra på besøk

Trane og linerle møtes på fóringsplassen 16. mai 2020, etter et snøfall.

samtidig med tranene, og det virket som de ble enige om å holde noen meters avstand. I tillegg til maten fra fóringsplassen spiser tranene mye av bærbuskene til Jorunn. Rips og bringebær går ned på høykant. Men de er renslige, sier hun. Når de må gjøre sitt fornødne springer de bort fra hagen og ned til en plass bortenfor huset hvor det er litt grus

og skrinn mark og legger fra seg møkka der!

Jorunn har lagt ut mange flotte bilder og filmer av tranene på sin facebook-side, og mange følger med på hennes bilder og fortellinger om traneparet. Nå gleder hun seg til neste hekkesesong og håper de lykkes bedre da!

Fotografier s. 19: Jorunn Løseth.

Slik vokser fjærene på fuglekroppen

Foto: Berit Fronth Bjørnerud.

Den 14. august sendte Berit Fronth Bjørnerud dette bildet av en ung grønnspett til *Spør en ornitolog*-siden, og lurte på hvorfor fuglen hadde et nakent parti uten fjær på siden av halsen. Det er kanskje flere som har lagt merke til at fugler av og til kan oppvise slike fjærløse partier, og som har undret seg på om det er noe galt med fuglen siden den synes å mangle fjær. Det er det vanligvis ikke.

Hos de fleste landlevende fugler vokser fjærene i smale rekker eller felter. Fra hodet går det én fjærrekke midt nedover nakken, og én langs halsen fra strupen. I toppen av brystet deler fjærbeltet seg i to, ett på hver side av brystet. Da er midtpartiet langs brystkammen og buken fjærfrie. Fjærene er såpass lange at de dekker over disse nakne partiene fra sidene. Fjærbeltet i nakken strekker seg nedover hele ryggen mot stjerten. Over hver

Foto: Roar Solheim.

På denne døde kattugla er brystfjærene brettet til side, og i midten av brystet er det tydelig et nakent parti uten fjær. Denne fuglen har mye fett utenpå brystmuskulene, derfor er fargen nesten hvit. Uten fett ville de mørkerøde brystmuskulene ha vært synlige.

vinge er det et eget fjærbelte på hver skulder. Vingenes over- og undersider er jevnere dekket med fjær. På sidene av kroppen mellom ryggen og buken er det også et eget fjærfelt på siden av låret. Mellom disse fjærfeltene kan det vokse mindre dun hos mange fugler.

Det er lett å se hvordan fjærenes vekstfelter er på små fugleunger, når fjærene bare såvidt har startet å vokse ut. Da er de nakne feltene veldig tydelige, med lyserød hud. Når fjærene er ferdig utviklet, dekker de over de nakne hudpartiene.

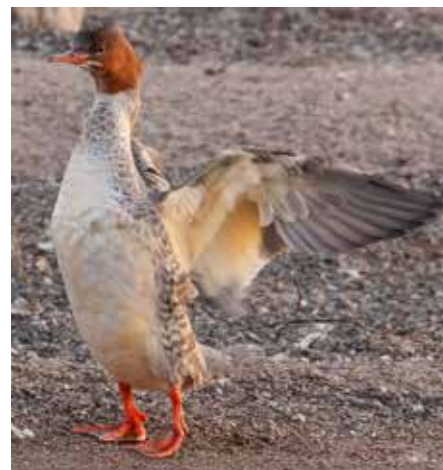
Kappingvin har små fjær som dekker hele kroppen. De kan nesten minne om oppflisete skjell.

Brystfjær av 1: klippehopperpingvin, 2: laksand og 3: røy. Brystfjæra til røya har også et underdun. Dette er typisk for hønefugler, og fjærene gir dermed ekstra god isolasjon mot den nakne huden midt på brystet. Redaktørens tommelfinger som målestokk.

Disse kjøttmeisungene har så vidt begynt å få fjær. Her er det tydelig å se hvordan fjærene vokser i en samlet stripe langs nakken, og en langs strupen, mens siden av halsen er uten fjær. Når fjærene er ferdig utviklet, dekker de over disse feltene, men når en fugl strekker halsen ut, kan de nakne feltene bli blottlagt.

Fugler som lever på vann og som dykker, har mye tettere fjærdrakt enn landlevende fugler. Smålom (under til venstre) og laksand (under til høyre) har slike tette fjærdrakter. Pingviner (bildet overst til venstre) har svært korte fjær, som vokser tett sammen over hele kroppen. Det må de siden pingviner bare forlater sjøen under bekketiden.

Fotografier s. 21: Roar Solheim.

Knoppsvaner med store ungekull

De tolv knoppsvaneungene sammen med en av foreldrene på land (over) og på svømmetur (under).

Begge foreldrefuglene hadde fotring med kode, og kunne dermed gjenkjennes. Hunnen U744 ble merket som unge, hannen U864 som voksen, i henholdsvis 2014 og 2015.

Fotografier s. 22: Anita Lorentzen.

De 24. august mottok vi denne meldingen og spørsmål, fra Kristin Hestnes:

I august var vi på ferie i Fredrikstad. På veien hjem til Oslo så vi denne svanefamilien da vi så på gamle trebåter på Isegran. Vi hadde aldri sett mer enn 2-3 svaneunger i samme kull, så vi googlet spørsmålet, og da kom NOFs nettside opp som første forslag. Der sto det at de vanligvis legger 5-8 egg, og at man sjelden ser mer enn 5 unger. De vi så, var jo blitt så store at det vel er stor sannsynlighet for at alle de tolv ungene vil klare seg?

Mvh
Kristin Hestnes

Så store svanekull som dette er ikke vanlige, og man kan lure på om svanene har adoptert en del unger fra et annet kull. I dette tilfellet ble svanefamilien sett av andre gjennom hele sommeren, og alt tyder på at det var foreldrene som selv klekket ut alle de 12 ungene. Hunnen var seks år i 2020, mens hannen var

Foto: Veggo Rec.

Knoppsvaneparet i Vikbukta i Steinsfjorden med sine 13 unger den 6. juni 2014. Dette er det største knoppsvanekullet som er registrert i Norge.

minst 8 år gammel. Begge svanene ble ringmerket i Fredrikstad, og har holdt seg der hvert år siden.

Selv om knoppsvaner sjeldent har større ungekull enn 5-6 unger, så er ikke dette første gang knoppsvaner er observert med uvanlig mange unger. I 2014 hadde et knoppsvanepar reir i Kråkvika i Steinsfjorden, en del av Tyrifjorden. Svanefamilien ble fulgt fra de hadde egg og til ungene ble store. Dette paret klekket hele 13 unger, og fuglene ble observert og fotografert gjennom hele sommeren av mange mennesker. I dette tilfellet ble det følgelig dokumentert at svaneparet klekket alle ungene selv, og ikke adopterte noen fra et annet kull.

Rettelse: Hvor mange halsvirvler har en svane?

I forrige nummer av Fuglevennen tok vi opp hvor bevegelig fuglenes hals er, og hvor langt en fugl kan snu hodet bakover. I den forbindelse snek det seg inn en feilaktig opplysning om at alle fugler har like mange nakkevirvler som ugler, som har 14. Dette er dessverre feil!

Antallet nakkevirvler varierer, og svaner kan ha helt opp til 25 stykker i følge bokverket *Handbook of the birds of the world*. Ornitologen Håkan Billing i Oslo oppdaget feilen og gjorde redaksjonen oppmerksom på fadeseen. Av og til kan slike feil

dessverre snike seg inn, og da er det flott at observante lesere melder tilbake slik at feilen kan rettes opp.

Foto: Rønt Solheim.

Nils-Jarle Ytreberg var med å starte NOF

Norsk Ornitologisk Forening ble formelt startet under et møte den 8. mai 1957, men grunnlaget for oppstarten fant sted under en samling av fagornitologer på Revtangens Ornitologiske Stasjon på Jæren 2.-9. september året før. Nils Jarle Ytreberg var med under oppstarten, og var formann i foreningen det første året. I slutten av september besøkte Fuglevennen og Viggo Ree ham i hans hjem i Drammen. Nils Jarle Ytreberg er nå 94 år gammel, og han er den eneste gjenlevende av foreningens grunnleggere.

Hvordan startet din interesse for fugler?

Jeg var barndomsvenn med Svein Haftorn, som ble en av Norges mest kjente og markante ornitologer. Svein bodde bare et steinkast unna der jeg vokste opp i Drammen. Vi var mye ute i skogen, og da var det særlig meisene vi så etter. Der jeg vokste opp hadde vi fuglebrett utenfor huset, men det var særlig vennskapet med Svein som fikk meg spesielt interessert i fugler. Da var jeg omkring 11–12 år gammel. Vi var særlig interessert i meiser og fuglekonge. Vi så etter meiseflok-

kene i skogen om vinteren for å bli kjent med de ulike artene.

Hva føret dere fuglene med den gangen? Solsikkefrø var vel ikke vanlige så tidlig?

Vi brukte noe solsikke, men vi kjøpte særlig hampefrø. Det var billig, og særlig finkefuglene var begeistret for dette.

Hadde dere kikkert eller lignende hjelpemidler da dere startet?

Svein hadde en rik bestefar, så han var heldig og fikk seg en Zeiss kikkert ganske tidlig. Jeg måtte nøye meg med en litt dårligere kikkert

fra 1920-tallet. Etter hvert ble jeg nærsynt og måtte bruke briller, og det gjorde det heller ikke så lett å bruke kikkert når brillene måtte løftes opp hver gang.

Var det andre som også var interessert i fugler da du var tenåring, eller var det bare deg og Svein Haftorn?

Vi startet en liten lokal fugleforening, men vi var ikke fler enn fire på det meste. Dessverre forsvant de to andre ganske raskt, så da ble det bare Svein og meg. Vi startet tidlig å snakke om at det burde startes en egen fugleforening.

Dro dere langt av sted for å se på fugl, eller holdt dere til i nærområdene?

Det var veldig travelt om våren. Da dro vi opp Lierdalen og opp mot Eiker og Mjøndalen. En påske syklet vi helt over mot Kongsberg. Svein hadde en bestemor som bodde i Kongsberg og da dro vi dit. Men det var i grunnen Lierdalen opp mot Sylling som var våre viktigste fugleområder. Den gang var det masse sanglerker og vipper å se. I en mindre dal som kaltes Helvetesdalen var det hortulan, men den arten forsvant helt etter hvert. Det har blitt bygd mye i Lierdalen, så også lerkene ble sjeldne.

Dere studerte begge på Universitetet i Oslo?

Ja, Svein startet litt før meg. Han ble ferdig i 1951 og jeg i 1953. Vi

I 1962 møttes de sju fagornitologene som startet Norsk Ornitologisk Forening på Revtangens Ornitologiske stasjon, seks år etter det første planleggingsmøtet. Fra venstre: Yngvar Hagen, Anders Bernhoft-Osa, Johan F. Willgohs, Nils-Jarle Ytreberg, Svein Haftorn og Holger Holgersen. Edvard K. Barth var også med, og tok bildet.

Foto: Roar Solheim.

Nils-Jarle Ytreberg forteller om starten på sin fugleinteresse i Drammen, hvor han vokste opp med Svein Haftorn som nær venn.

studerte kjemi, botanikk og zoologi. Jeg var ikke sikker på om jeg kunne fullføre studiet, så jeg tok zoologi først slik at jeg skulle være sikker på å få med meg det i alle fall. Deretter tok jeg kjemi, men det førte til at jeg hadde kontakt med zoologene under hele studietiden på Blindern. Jeg begynte å studere hettemåker som hovedfagsoppgave, og arbeidet med en koloni på Fornebu. Da kunne jeg sykle til studieområdet. Jeg startet med å kartlegge Koksajtjernet og studere hettemåkenes hekkebiologi. Senere inkluderte jeg også hettemåker på øya Tautra

i Trondhjemsfjorden. Jeg var den første i Norge som begynte med fargemerking av fugler. Det var måker, og ringene fikk jeg fra England.

Har du noen fugleopplevelser som du busker som spesielle?

Ja, en gang fant jeg boltit med fire unger på Hardangervidda. Jeg ringmerket ungene, og en av dem ble faktisk gjenfunnet i Nord-Afrika. Det var spesielt, særlig fordi det er den eneste gangen jeg har sett denne fuglearten.

Hvis du vil lese mer...

Nils-Jarle Ytreberg var førsteamanuensis ved Zoologisk Institutt ved Universitetet i Oslo. Da han gikk av med pensjon i 1993 hadde han vært tilknyttet universitetet i nesten 40 år.

I 2016 lagde Viggo Ree et lengre intervju med ham da han fylte 90 år. Dette intervjuet finner du i Vår Fuglefauna nr. 2 fra 2016.

Over land og hav – Eit år med trekkfuglar

Kor ble dei av, dei sterke naturopplevingane frå barndommen? Lydane, luktene, fridomskjensla, gleda?

Forfatteren bestemmer seg for å følge trekkfuglane gjennom eit år, frå Marokko i sør til forblåste fuglefjell heime i Norge. *Over land og hav* er ei kjærleikserklæring til fuglane rundt oss og dei fine naturopplevingane som venter når vi berre får auga opp for dei.

Pris kr 369

Fugler vi fører - Nyhet!

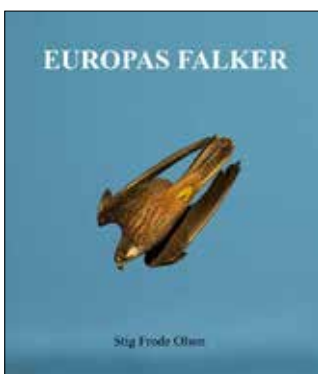
Pris kr 305

Med flotte bilder og tekst presenteres alle artene som normalt oppsøker matbrett og føringplasser i Norge. Ved å variere mattilbudet kan du få et langt rikere utvalg arter på fuglebrettet. Boken har matråd til hver enkelt art.

240 sider, utgitt september 2020.

Europas falker - Stig Frode Olsens nye bok!

Stort format - 25x29 cm 352 sider

Boka er en opplevelsesbok der Stig Frode Olsen tar leseren med ut i felt gjennom tekst og bilder.

I boken får du muligheten til å bli kjent med de ypperste atletene blant fuglene, noen av naturens vakreste skapninger.

Hver falkeart presentert med unike bilder og faktsider for alle artene.

"Av alle mine bøker med gode bilder av fugler... rager denne i en klasse for seg! Løp og kjøp!"

Einar Hugnes
Naturfotografen nr 3-2019

Pris kr 549

Nedsatt pris Swarovski EL – 20 %

I og med introduksjonen av den nye toppmodellen Pure NL reduseres prisen på bestselgeren Swarovski EL Swarovision 42-modeller med 20 %.

EL 8,5x42 - Nå kr 19 400

EL 10x42 - Nå kr 19 600

Nikon Monarch 3

NYHET!

Monarch 3 8x42 - kr 2699

Monarch 3 10x42 - kr 2899

Nikon Monarch 3 er en ny rimelig modell i Monarch-serien. Den er robust, kompakt, vanntett, har kort nærgrense og god optikk. En real, god basismodell med kvaliteter de fleste brukere krever av en kikkert.

Monarch 3 - 5 - 7 og HG - Ditt valg!

Folk stiller ulike krav og har ulike behov når de skal skaffe seg en kikkert. Men, alle setter pris på god kvalitet og et produkt som varer. Det får du alltid med Nikon Monarch. Velg mellom Monarch 3, -5, -7 og -HG.

Monarch 5 – allroundmodell
god og vanntett optikk med god nærgrense.

Monarch 5 8x42 - kr 3690

Monarch 5 10x42 - kr 3890

Monarch 7 – med ED-glass
Bedre optikk enn standard-modeller. Stort synsfelt.

Monarch 7 8x30 - kr 4090

Monarch 7 8x42 - kr 5790

Monarch 7 10x42 - kr 5990

2,5 m
nærgrense

Frøautomat m/beskyttelse

Ytterkassen i grov netting hindrer at skjærer eller ekorn overtar fôringsplassen, og gir småfuglene enerett på innsiden av nettingen.

Liten - 2 uttak kr 498
Med. - 4 uttak kr 649
Stor - 6 uttak kr 698

Nøtteautomat

Defender-automatene for peanøtter og hasselnøtter er solide og bestandige, konstruert med netting av rustfritt stål. kr 398 + frakt

Frø-automater

Enkle automater i UV-stabilisert polykarbonat.

- ★ Velegnet for solsikkefrø
- ★ Flere frøuttak i solid metall
- ★ Mange sitteplasser gir mindre kamp om føden
- ★ Gjennomsiktig materiale, lett å vite når det må fylles
- ★ Robuste automater med lang levetid

Liten - 4 frøuttak kr 378
 Med. - 6 frøuttak kr 398
 Stor - 10 frøuttak kr 945
 (Kan ta 1,75 kg frø)
 XL - 12 frøuttak kr 1095
 (Kan ta 3,5 kg frø)
 Stang til bakkemontering kr 221
 Førskål til å feste under kr 187

Nye T-skjorter med snøugle

Mange ulike motivskjorter i vår nettbutikk! 190 g bomull i god kvalitet

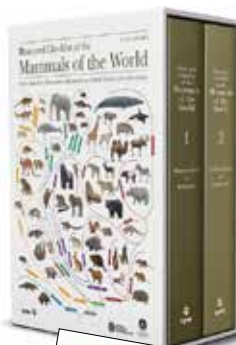
Pris kr 298

Mørkeblå og mørkegrå i str. S-XXL
Lyseblå fra str. 8 år - XXL

Illustrated Checklist to the Mammals of the World - 2 bind set

Boksettet gir en fantastisk oversikt over alle verdens pattedyr. Her er alle illustrasjonene fra det ni binds store bokverket til Lynx edicions presentert, samt 900 nye. Tilsammen 7250 illustrasjoner. Innholdet ellers er komprimert. Tobindsverket beskriver 6562 arter presentert med utbredelseskart, navn på fire språk, bevaringsstatus og kort om taksonomi og utbredelse.

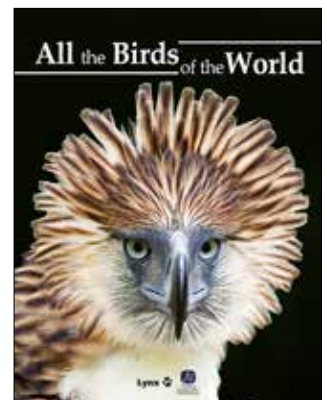

Introduksjonspris – kr 1995 (-20 %)

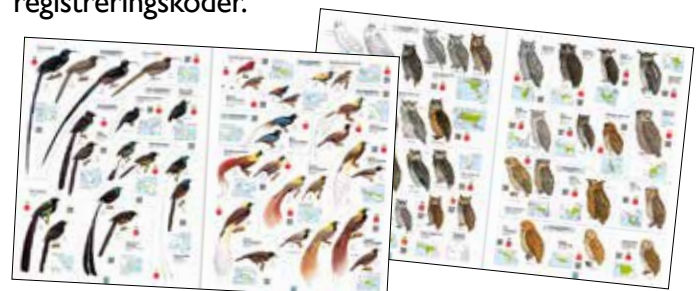
Ny! All the Birds of the World

Første bok som noen gang illustrerer skikkelig alle fugler i hele verden i et enkelt bind.

- ★ 11524 arter
- ★ 20865 illustrasjoner
- ★ 11558 utbredelseskart
- ★ 968 sider
- ★ Hard perm.

Illustrert med kart, bevaringsstatus, engelsk og vitenskapelig navn. Sjekkboks for personlig kryss eller registreringskoder.

Introduksjonspris – kr 798 (-24 %)

Tårnseilerunge som fórgjest

Foto: Turid Haugland.

På gården vår i Kvinesdal har vi noen tårnseilere som hekker i gavlene på huset og driftsbygningen. Den 7. august fant vi en tårnseilerunge liggende på tunet. Den hadde falt ut fra et rede, men umulig å finne ut hvilket han kom fra. Vi prøvde å kaste fuglen opp i lufta, men fant fort ut at den ikke var klar for å fly enda. Etter litt søking på nett fant vi ut at tårnseilerungen bare var ca 3 uker gammel, og derfor ikke hadde noen mulighet til å klare seg selv.

Tårnseileren spiser bare insekter som de fanger i lufta. Denne har strupen full av mat til ungene.

Foto: Rour Solheim.

Vi fant noen superbra nettsider om *Common Swift*, som tårnseileren heter på engelsk. Der var det tydelig veiledning, og steg for steg om hvordan man skulle oppfostre slike fugler. Uten disse nettsidene tror jeg ikke vi ville klart jobben som lå foran oss.

Nå måtte vi bare få fatt i insekter, MASSE insekter! Vi brukte en sommerfuglhov over enga og rundt hestene våre, der det surret mange fluer og andre flyvende insekter. Vi jobbet iherdig med innsamling, men fant ut at vi ikke ville klare å samle nok mat til lille *Swift*, som han ble kalt. Så da bar det i vei til den lokale dyrebutikken for å handle sirisser.

Han skulle fores ca. hver 2,5 time, mellom kl. 06:00 og 21:00. Han spiste fem sirisser sju ganger om dagen. Så det gikk unna hele 35 stk hver dag, og med en stykkpris på 4 kr pr siriss, så ble dette fort en dyr, liten fugl.

Vi skrev dagbok der vi førte inn når og hvor mye han spiste, og hvor mye han veide. Han la på seg

Naturopplevelser

Hvis du har hatt en opplevelse i naturen som du gjerne vil dele med andre fuglevenner, så kan du sende den hit. Fugler, pattedyr, insekter eller hendelser som har gjort et inntrykk på deg, hører vi gjerne om.

Fuglevennen tar i mot tekst, bilder og tegninger.

ca. 1 gram om dagen, noe som er normalt, så da visste vi at vi gjorde rett angående foring.

Etter at fem sirisser var spist fikk han drikke vitaminvann fra en pipette, og så var det tid for litt kos. Han elsket å bli kost rundt på hodet, og spesielt under haka. Ofte så sovnet han i handa mi.

Da vi først fant *Swift* veide han bare 27 gram. Da han kom opp i 42 gram begynte han å nekte å spise mat. Da visste vi at det var et tydelig tegn på at nå gjorde han seg klar for å reise. Vingene hadde også fått riktig lengde, og forholdet mellom stjert og vinger tydet på at nå var han stor nok. Dagen etter tok jeg en litt lattermild telefon til Meteorologisk Institutt, der de med glede kunne melde om finvær og ingen stormer nedover Europa den neste tiden, og at tårnseileren faktisk kunne risikere å få litt medvind der oppe i høyden, fortalte den hyggelige dama i telefonen.

Da var det på tide å stenge inne kattene, sjekke himmelen for rovfugler og ta med tårnseileren ut. Jeg klatret opp i en gardintrapp ute på jordet. Jeg hadde lest at det kunne ta 15 min før tårnseileren var klar for å fly, så da kunne jeg hvile armen min på øverste trinnet på gardintrappa mens Swifty gjorde seg klar.

Takket være hestene var gresset på jordet nedbeitet og kort. Da ville det bli lett å finne igjen fuglen dersom starten ikke skulle bli vellykket. Han lå helt stille i handa mi i ca. 20 min og bare tittet rundt. Et lite vindpust kom og kilte ham litt i fjærene, og ikke lenge etter (da jeg nettopp hadde tatt ned kameraet) tok han av og fløy sterkt og fint ut over jordene og av sted. Med litt blanke øyne klatret jeg ned fra stigen igjen.

Foto: Turid Haugland.

Tårnseilerungen like før den tar av og flyr. Legg merke til hvor lange vingene er i forhold til stjerten, og sammenlign med bildet under.

Det har vært tre spesielle uker. Så gøy å få oppleve noe slikt! Nå skal det bygges fuglekasser for

tårnseilere her, så håper vi at han kommer tilbake til gården engang i fremtiden.

Lykke til på turen, Swifty!

Turid i Kvinesdal.

Hva gjør du hvis du finner en tårnseiler på bakken?

Tårnseilere som havner på bakken, er som regel ungfugler. Selv om de kan fly, klarer de ikke å lette ved egen hjelp. Se på lengden av vingene. Hvis tuppen av vingene stikker lenger ut enn stjerten (se bildet øverst til høyre), er fuglen trolig klar for å fly. Forsøk å kaste den lett opp i luften og se om den flyr av sted. Hvis vingene er kortere, er den trolig ikke helt utvokst ennå. Da må fuglen kanskje fores noen uker før den er stor nok til å fly ved egen hjelp. Beskrivelsen her forteller hva du kan gjøre hvis du vil prøve å hjelpe en slik tårnseilerunge.

Tårnseilerunge som har havnet på bakken litt for tidlig. Vingene stikker ikke utenfor spissen av stjerten. Denne fuglen trenger å fores i minst en uke før den er klar for å fly på egen hånd. Unger har hvite bremmer på fjærene. Voksne har jevnt mørk fjærdrakt.

Foto: Røar Solheim.

Spettmeisen som lot seg temme

Stig Norli fører den håndtamme spettmeisen med hasselnøttkjerner.

Fotografier s. 30: Otto Frengem.

Et spettmeispar har hekket i en kasse på hyttetomta i flere år. Den 7. mai i år, da jeg stod og fylte opp ekornkassen med hasselnøtter, fikk jeg se spettmeishannen i det samme treet, og jeg ville se om den var modig nok til å spise nøtter fra hånda mi. Den kom ned stammen, veldig forsiktig, og etter lang tid og flere forsøk tok den ei nøtt og forsvant for å lagre den. Dette gjorde jeg med jevne mellomrom noen dager, og oppdaget at den raskt fikk mer og mer tillit til meg. Jeg begynte etter hvert å rekke ut hånda på forskjellige steder rundt omkring på hyttetomta, og den kom da også. Jeg kan nevne at det ikke kan være på grunn av at den er sulten at den gjør dette, fordi den har mer enn nok av både solsikkefrø og jordnøtter på brettet hele året. Den gjemmer alltid nøttene. Jeg har aldri sett at den har spist dem. Når jeg åpnet stuevinduet og rakk ut hånda, kom han da også.

Så startet det som virkelig overrasket meg. Spettmeisen begynte å følge etter meg overalt, til og med når jeg gikk tur et godt stykke fra hytta. Den fikk ei nøtt, fløy og lagret den for så å komme direkte til meg for å hente ei ny. Trodde aldri jeg skulle få en fugl som turkamerat!

Så skjedde det som jeg mener er det mest oppsiktsvekkende. Jeg hadde vært ute på langtur. Da jeg hadde ca. 300 meter igjen hjem, så jeg spettmeisen komme fra hytta og rett mot meg. Ettersom jeg nå alltid hadde med nøtter i lomma, fant jeg fram ei som den raskt tok med seg. At en liten fugl på så lang avstand ser at jeg kommer gående og flyr rett mot meg, ja det er for meg ikke til å fatte.

Jeg har vært i kontakt med Norsk institutt for naturforskning i Trondheim og prata med flere personer der med god greie på fugler, og ingen av dem hadde hørt om noe lignende. Jeg fikk spørsmål fra en av dem om jeg bruker de samme klærne for at fuglen lettere skal kjenne meg igjen, men den oppfører seg akkurat på samme måte, uavhengig av hvilke klær jeg har. Den spiser også fra hånda til min samboer og datter. Den er så trygg på mennesker nå at den helt sikkert gjør det til andre også.

Otto Frengen kom for å ta bilder. Da ble jeg også veldig imponert over spettmeisen, siden kameraet til Otto bråkte vel mye, og fuglen ble litt skremt. Til tross for dette kom fuglen på hånda til både meg og Otto.

Vi oppdaget at med en gang det ble unger i kassen, så trappet den ned jakten på hasselnøtter. Da var det stort sett leting etter insekter som gjaldt, men den tar heldigvis noen turer innom oss nå også. Håper denne artige skapningen lever lenge!

*Med vennlig hilsen
Stig Norli*

Foto: Otto Frengen.

Spettmeisen flyr avsted med en hel hasselnøtkjerne i nebbet for å lagre den. Nøttene kom nok godt med som ekstra mattilskudd under fuglenes hekketid.

Fugler og hukommelse

Fugler har mye bedre hukommelse enn folk tidligere trodde. Fugler som lagrer mat kan huske tusenvis av gjemsteder. I tillegg husker og gjenkjenner de alt som enten kan være farlig, eller som kan bety en lett vei til mat. Derfor klarer de også raskt å lære seg å kjenne og huske mennesker som gir dem mat. Jeg fikk selv en håndtam blåmeis da jeg gikk i femte klasse. Hver morgen satt meisen og ventet da jeg kom med hasselnøtkjerner til den. Da den fikk øye på meg, fløy den fram og tilbake mellom meg og buskene helt til jeg kom og strakte fram handa med nøttene. Meisen skilte helt klart meg ut fra alle de andre barna i skolegården.

Red. anm.

Foto: Roar Solheim.

Kattuglene som hekket i pipa

Foto: Adine Wenner.

Kattugleungene bak ovnsluka den 4. mai.

Kattugleungene den 15. mai før de ble tatt ut og ringmerket.

Foto: Ronar Solheim.

Den 5. mai i år ble Fuglevennredaksjonen kontaktet av Adine Wenner. Hun kunne fortelle følgende:

Jeg var i kontakt med fuglevakta tidligere angående et kattuglerede i pipa. Da jeg pratet med fuglevakta var vi ikke sikre på om det var kattugleunger som var i pipa på hytta vår i Stavern, og eventuelt hvor mange det kunne være. Etter en ny runde på hytta kan vi nå konstatere at vi har tre kattugleunger i redet. De ligger nederst i pipa bak en feieluka, med ca. 3 meter opp til utgangen av pipa. Pipa har ikke vært i bruk på mange år. Ungene får heldigvis mat både av mor og far som kommer seg opp og ned av pipa. Fuglevakta oppfordret oss til å sende noen bilder dersom vi fikk til det, og sende det til fuglevennen. Sender derfor over noen bilder og en liten videosnutt tatt nå i helgen. Vi kommer til å fortsette å følge med på utviklingen til ugleungene i ukene fremover.

Dette hørt ut som et spesielt og litt uvanlig tilfelle, siden kattugler som roter seg ned i piper som regel blir fanget og dør dersom de ikke blir oppdaget og reddet av mennesker. Her virket det som at pipa fungerte som en hvilken som helst hul trestamme.

Den 15. mai ble det mulig å besøke paret med de uvanlige leieboerne. På kjøkkenet ble feieluka til pipa åpnet, og ganske riktig: der inne i bunnen av pipa på toppen av gammel aske, satt tre store kattugleunger. Ungene ble tatt ut slik at de kunne ringmerkes, og alle tre var store og så ut til å være i god form. Ungene hadde nå nådd det stadiet da de normalt ville ha hoppet ut fra en fuglekasse eller et naturlig reir. Her var det grunn til å frykte at de ville få problemer med

Over: Hytta og pipa der kattuglene fløy ned. Under: Adine Wenner ved pipa. Bak feiluka ligger kattugleungene.

Fornøyde hytteiere med de tre kattugleungene etter at ungene har blitt ringmerket.

Kattugleungene ute i skogen bak hytta. Kattuglemor var ikke langt unna, og fant nok raskt igjen ungene sine etter at det ble mørkt.

å klatre opp på innsiden av en tre meter høy pipe. Ungene ble derfor plassert ute i skogen like bak hytta. Deres mor var like i nærheten, noe varslingen fra hissige svarttroster røpet. Dermed ville det ikke være noe problem for de voksne uglene å finne ungene sine når mørket falt på.

Fotografier s. 33: Roar Solheim.

Når kattuglene havner i pipa

Nesten hvert år hender det at kattugler havner i piper og ikke klarer å komme seg opp ved egen hjelp. Trolig prøver uglene å finne ut om pipa egner seg som hekkeplass slik

en hul trestamme gjør. Som regel er pipene for høye, eller kanskje også for glatte innvendig. Da er det avgjørende at folk oppdager uglene i tide og kan hjelpe dem ut. Hvis

fuglene havner i en pipe i et uthus eller på en hytte, er det stor fare for at de sulter ihjel før de ble funnet.

I et gammelt hus i Helleviga i Søgne havnet en kattugle i pipa i april 2018. Heldigvis ble fuglen oppdaget av Helge Andersen, som har oppsyn med huset. Da hadde ugla kommet seg ut gjennom en ovnsdør og fløy omkring i et kjellerrom. Kattugla var i godt hold, og kunne ringmerkes før den ble sluppet fri.

Noen ganger kan kattuglene bli så tilgriset av sot at de er helt svarte. Da må de helst vaskes rene med såpe og lunkent vann før de skylles, tørkes og slippes fri.

Det er sjeldent at et pipebesøk ender med at kattuglene finner forholdene brukbare for å kunne hekke, slik tilfellet var ved Stavern.

Kvinender og laksender kan også havne i piper. Også disse fuglene hekker i hule trær, og prøver kanskje ut pipene som mulige hekkeplasser. De har også problemer med å komme opp gjennom en lang pipe, og trenger som regel hjelp for å slippes ut igjen.

Helge Andersen i kjelleren foran ovnsdøra der kattugla hadde klart å komme ut. Bildet under: Helge Andersen med kattugla før den slippes. Fuglen var to år gammel.

Toppen av pipa på huset i Helleviga.

Munkegribben Brinzolas skjebne

I forrige nr. av Fuglevennen omtalte vi den satellittmerkede munkegribben Brinzolas fantastiske vandring fra Spania og helt til Norge. Like før bladet gikk i trykken, kom meldingen om at hunngribben Brinzola hadde kollidert med en stålwire i Rogalandsheiene. Den 20. mars ble Brinzola funnet av bl.a. Egil Ween, etter at ledelsen for prosjektet registrerte at fuglens satellittsender befant seg på ett bestemt punkt over flere dager. Brinzola hadde

brukket begge knoklene i underarmen på høyre vinge, og en liten bit av en av knoklene var attpåtil borte. Brinzola ble bragt til veterinær for hjelp, og vingen måtte amputeres. Håpet var at fuglen skulle komme seg, og returneres til Spania slik at den kunne inngå i avlsprosjektet på munkegribb. Slik gikk det dessverre ikke. Mattilsynet bestemte at fuglen måtte avlives, og den 17. september endte derfor Brinzolas reise i Norge.

Foto: Egil Ween.

Brinzola slik fuglen ble funnet i Rogalandsheiene den 20. mars i år. Informasjon og bilde hentet fra nettsiden 4vultures.org.

Fortsatt søkelys på buskspurvane

Foto: Steinar Myhr.

Foto: Roar Solheim.

Lappspurv (over til venstre) og gulspurv (over til høyre) hører til buskspurvfamilien. Begge artene er i tilbakegang, og det er viktig å følge utviklingen nøye.

Hvert år velger Norsk Ornitologisk Forening en fugleart som *Årets Fugl*. Hensikten er å rette søkelyset mot en art som trenger ekstra oppmerksomhet, som regel fordi vi merker at det blir færre av denne arten.

I 2020 er det lappspurven som har stått i fokus. For noen tiår siden var denne fargerike buskspurven en av de vanligste spurvefuglene i norske

fjelltrakter. Slik er det ikke lenger, og i mange fjellområder i Sør-Norge har lappspurven forsvunnet helt. Årsaken til denne dramatiske tilbakegangen er ikke kjent.

Mens lappspurven er en fjellfugl som trekker i sørøstlig retning til steppeområder i Russland og kanskje helt til Kina, er gulspurven knyttet til kulturlandskapet og for

det meste stasjonær hos oss om vinteren. Likevel er også denne buskspurven i sterk tilbakegang. I 2021 har NOF valgt å rette søkelyset mot denne fuglen. Årets fugl gulspurven kan du derfor holde oppsyn med på din egen forplass og i dine nærområder. Se ekstra godt etter gulspurver i året som kommer, og rapporter dine funn til Artsobservasjoner eller til NOF.

NOFs aktivitetskalender november og desember 2020

De fleste avdelinger har kommet tilbake med turer og møter etter at koronaepidemien har satt foreningslivet på pause en stund. Dette gjelder imidlertid ikke alle. Husk at møter og turer fortsatt kan bli avlyst, sjekk derfor med ditt lokallag eller fylkesavdeling om aktiviteten faktisk blir gjennomført. Følg også med på vår nettbaserte kalender for å få oppdatert informasjon: birdlife.no/organisasjonen/kalender/

ØSTFOLD

Søndag 1. november

07.00-16.00: Fellestur med NOF avd. Oslo og Akershus til Kurefjorden og Øra.

Tirsdag 3. november

18.30: Møte for NOF Moss og omegn lokallag på Hoppert skole, Jeløy.

Onsdag 11. november

18.00: Medlemsmøte NOF Indre Østfold lokallag. Ta gjerne med bilder du vil vise. Styret stiller med kaffe og biteti. Sted: Marker Rådhus, Storgata 60, Ørje.

Torsdag 26. november

18.30: Møte NOF Nedre Glomma lokallag i klubbhuset på Øra.

Tirsdag 1. desember

18.30: Førjuls møte for NOF Moss og omegn lokallag på Hoppert skole, Jeløy. Julestemning med kaker, kaffe og bildefremvisning.

Torsdag 3. desember

18.30: NOF avd. Østfolds tradisjonsrike førjuls møte i Dunkejongården i Gamlebyen.

OSLO OG AKERSHUS

Søndag 1. november

07.00-16.00: Tur NOF avd. Oslo og Akershus (NOF OA) i samarbeid med NOF Østfold. Øra i Østfold. Øra naturreservat er Norges eneste større bløtbunnssestuarie. Her samles mengder

Ikke alle får trekryperen som gjest på føringsplassen – det har Jan Erik Røer fått på Nesodden. Den 17. november viser han bilder av fugler og dyreliv i hagen på møtet til NOF Nesodden lokallag. Foto: Jan Erik Røer.

av våtmarksfugl, og det dukker ofte opp sjeldne og spennende arter. Bilbåren heldagstur med hardcore-fokus på spennende fugler. Fremmøte: Tveita bedriftsområde. Turledere: Jan Olav Nybo, Øivind Lågbu.

oa.birdlife.no/aktiviteter/1070

Onsdagene 4., 11. og 18. november

18.30-20.30: Kurs NOF avd. Oslo og Akershus (NOF OA). *Kikk og bruk – hvordan bli en bedre fuglekikker!* Skikk og bruk er viktig for å lykkes i selskapslivet, men du må også kunne noen knep hvis du skal lykkes når du er på fugletur! Enten du er fersk som et nylagt egg, eller du allerede er en flyvedyktig fugleentusiast, løfter kurset «Kikk og bruk» fuglegleden din til nye høyder. Påmelding via nettsiden (se lenken). Priser: ord. pris kr 1600; NOF-medlemmer kr 1300; NOF-medlemmer med TD-abonnet kr 1.150. Fremmøte: Ørneredet,

Tvetenveien 152 A (Tveita), Oslo. Kursleder: Bjørn Olav Tveit. oa.birdlife.no/aktiviteter/1020

Tirsdag 10. november

18.30-21.00: Medlemsmøte NOF avd. Oslo og Akershus (NOF OA). *Margus Ots – Fugl og fuglevern i Estland.* Estland regnes for å ligge på høyde med Spania når det kommer til yrende fugleliv og naturvern. Et spennende land med store myrer og villmarker! Fremmøte: Ørneredet, Tvetenveien 152 A (Tveita), Oslo.

oa.birdlife.no/aktiviteter/1024

Lørdag 14. november

10.00-14.00: Tur NOF Asker og Bærum lokallag. *Skogens vinterfugler og -lyder.* Skogstur hvor vi går fra Steinsskogen gravlund og innover mot Muren. Målet med turen er spesielt å lære deltakerne lydene til de vanligste artene i høst/vinterskogen – som

spetter, meiser, trekryper og finkefugler. Kanskje treffer vi på spurveugla også? Obs! Fottøy etter forholdene, det kan være meget vått og kanskje snø i skogen på denne årstiden. Fremmøte: P-plassen på Steinsskogen gravlund i Bærum. Turledere: Knut Arne Nygård, Rune Zakariassen.

oa.birdlife.no/aktiviteter/1071

Tirsdag 17. november

18.30–21.00: Medlemsmøte NOF Nesodden lokallag. *Jan Erik Røer – Fugler og dyreliv i hagen.* Jan Erik forteller om alt fra fugleføring til mer omfattende tilrettelegging med villblomster og sommerfugler, og illustrerer med sine utsøkte fotoer. Fremmøte: Flasken kjøkken & bar, Nesodden.

oa.birdlife.no/aktiviteter/1029

Tirsdag 17. november

18.30–20.30: Medlemsmøte NOF Nittedal lokallag. *Eivind Hovin – Registrering av funn.* Vi får en praktisk og interaktiv innføring i bruk av rapporteringssidene på oa.birdlife.no og artsobservasjoner.no, hvor man kan publisere sine siste observasjoner. Fremmøte: Nittedalrådhus, formannskapssalen.

oa.birdlife.no/aktiviteter/1030

Torsdag 19. november

18.00–23.00: NOF avd. Oslo og Akershus (NOF OA). *Pizzakveld.* Uformell «fuglekveld» på byen. Sosialt samvær med likesinnede, i urbant miljø uten kikkert! Vi har leid et eget rom med mulighet for bildevisning. Har du noen tur- og fuglebilder du vil vise? Ta kontakt med «turlederen»! Det blir helt uformelt, ikke noe foredrag. Vi spiser mens vi ser spennende fuglebilder. Fremmøte: Peppes Pizza, Nydalsveien 36, like ved Nydalen T-bane. Ansvarlig: Øivind Syvertsen.

oa.birdlife.no/aktiviteter/1019

Søndag 22. november

09.00–15.00: Tur NOF avd. Oslo og Akershus (NOF OA). *Mjøsa og Vorma.* Visste du at 1/6 av Mjøsa ligger i Akershus? Og at den delen sjelden fryser til? Åpent vann i innlandet betyr enkel tilgang til mat for vannlevende fugler. På denne turen som starter i Feiring, helt nord i Akershus, leter vi etter lommer, dykkere, ender og annet som måtte være til stede. I Feiring har alle fire lomarter blitt observert, men storlom er den vanligste. Horndykker er vanligvis også å se. På Minnesund samles mye

På fjorårets romjulistur i Maridalen fotograferte Mathilde Thue denne fossekallen. Turen går også 30. desember i år, så bli med! Maridalen kan ha mye å by på vinterstid.

fugl, og her er det god sjanse for blant annet lappfiskand og havelle. Vi fortsetter sørover langs Vorma med enkelte avstikkere, og avslutter turen ved Vormsund. Fremmøte: Coop i Feiring. Turleder: Petter Osbak.

oa.birdlife.no/aktiviteter/1072

Tirsdag 8. desember

18.30–21.00: Medlemsmøte NOF avd. Oslo og Akershus (NOF OA). *Styret i NOF OA – Fugleåret 2020.* Julemøte, hvor vi samles for hygge med masse godt å knaske på som hører julen til, og selvsagt er julegrøten på plass. Som vanlig blir det uhyggelige konkurranser og annen moro. Vi lover flotte premier! Fugleåret 2020 blir oppsummert med høydepunkter og viktige vernesaker. Styret i NOF OA har valgt hva som skal være «Årets tema 2021», og presenterer dette på møtet for diskusjon og debatt. Hva temaet er, avsløres først på møtet. Fremmøte: Ørneredet, Tvetenveien 152 A (Tveita), Oslo.

oa.birdlife.no/aktiviteter/1026

Onsdag 30. desember

10.00–14.00: Tur NOF avd. Oslo og Akershus (NOF OA). *Romjulsfugler.* I den mørke årstiden er det ofte stille i skogen. Men i Maridalen, med sin kombinasjon av kulturlandskap og skog, er det alltid noe å se. Flere steder drives det også med fugleføring i større skala, og her er det garantert småfugler å se. Turen byr på en fin mulighet til å studere ulike meisearter på nært hold, og med stor sannsynlighet også spetter, nøtteskrike og andre arter. Her bør vi også kunne se ravn, og hvis forholdene ligger til rette får vi også se Norges nasjonalfugl, fossekallen. Vi kjører og går langs vei og sti, så husk varmt og godt fottøy. Fremmøte: P-plassen ved Låkeberget. Turleder: Håkan Billing.

oa.birdlife.no/aktiviteter/1073

HEDMARK

Søndag 8. november

10.00–13.00: NOF Elverum lokallag sjekker hamstring i spurveuglekasser

med Trond Berg. Oppmøte på Skog-museet. Påmelding på tlf. 95 17 72 98. Maks. 20 deltakere.

Torsdag 26. november

18.30–21.30: Medlemsmøte NOF Elverum lokallag. *Trond Berg – Fra dinosaur til kjøttmeis*. Sted: Bakkehaugen i Hernes, Horndalsveien 356. Ansvarlig: Morten Østheim, påmelding på tlf. 95 08 31 69. Maks. 20 deltakere.

Mandag 14. desember

18.30–21.30: Årsmøte NOF Elverum lokallag. Sted: Bakkehaugen i Hernes, Horndalsveien 356. Navn på foredragsholder og mer informasjon annonseres senere.

BUSKERUD

Programmet fra NOF Øvre Eiker lokallag vil bare bli gjennomført dersom smittesituasjonen tilsier det, og da med nødvendige restriksjoner. Følg med på lokallagets nettside nofeiker.blogspot.com/p/dette-skjer.html for oppdatert informasjon.

Onsdag 9. desember

18.30: Møte NOF Øvre Eiker lokallag i Haug menighetsstener: *Jens Erik Nygård – Fugler og natur i Sørøst-Asia*.

VESTFOLD

Søndag 1. november

09.00: Tur NOF avd. Vestfold til Moutmarka på Tjøme. Oppmøte bensinstasjonen Tjøme sentrum.

På grunn av koronakrisen har vi ikke planlagt noen møter eller fellesturer i høst. Om ting roer seg vil vi innkalle til møter på kort varsel. Så følg med på hjemmesiden og Facebook-siden vår. Vi sender også e-post til medlemmene.

AUST-AGDER

Fredag 27. november

18.30–23.00: Julemøte NOF avd. Aust-Agder på Grimstad vertshus. Vi møtes til julemat, kaffe, kaker, foredrag og lotteri. Ta med bilder og annet du vil vise, og gjerne en gevinst til lotteriet. Middagen betales på stedet. Påmelding innen 23. november til Helge Venaas (99 02 11 36).

NOF Elverum lokallag setter fokus på hamstring hos spurveugle søndag 8. november. Foto: Roar Solheim.

VEST-AGDER

Pratemøtene til NOF Lister lokallag er uformelle møter i mannskapsmessa på Nordberg fort på Lista. Alle er velkomne. Der tar vi opp eventuelle innkomne styre-/forenings saker, og prater ellers om løst og fast innen fugleverdenen.

Pga. COVID-19 kan det bli endringer i programmet. Følg med på NOF Lister lokallag sin Facebook-side. Her kan det komme aktiviteter som ikke står i programmet.

Mandag 2. november

18.30: Medlemsmøte NOF Lister lokallag på Nordberg fort. Konkurransesaker ved Geir Grimsby.

Søndag 29. november

09.00: Tur NOF Lister lokallag til *Listastrendene fra Havika til Kviljoødden*. Eventuelt tar vi også en tur innom Hanangervannet. Turleder: Geir H. Stølen (97 07 87 97). Frammøte ved parkeringsplassen ved Havika. Værforbehold.

Mandag 7. desember

18.30: Pratemøte NOF Lister lokallag i mannskapsmessa på Nordberg fort.

ROGALAND

Torsdag 5. november

18.30: Medlemsmøte NOF Dalane lokallag: *John Grønning og Rune Edvardsen – Oppturer og nedturer i Panama*. Sted: rådhuskantina i Egersund.

Mandag 9. november

19.00: Medlemsmøte NOF Stavanger og omegn lokallag: *Espen Sundet Nilsen – I kasuarens rike*. Foredrag om fugleliv i Australia. Sted: Mostun.

Lørdag–søndag 14.–15. november

Fellestur NOF Dalane lokallag til *Eigerøy fyr* for en senhøstsatsing på sjøfugltrekket. Nærmere informasjon kommer når datoen nærmer seg.

Torsdag 3. desember

18.30: Medlemsmøte NOF Dalane lokallag: Julemøte med grøt og tilbehør. Småprat – og ta med egne bilder. Sted: rådhuskantina i Egersund.

Mandag 14. desember

19.00: Medlemsmøte NOF Stavanger og omegn lokallag: Medlemmenes kveld med grøt og diverse. Ta med bilder. I utgangspunktet settes 15 min. av til hver bidragsyter – avhenger av hvor mange som har med bilder. Sted: Mostun.

Visste du at NOF tilbyr avtalegiro?

Vi anbefaler alle medlemmer å benytte seg av avtalegiro for å betale medlemskontingenten til NOF. Det er både enkelt og miljøvennlig, og så unngår man irriterende purringer. Let opp «Norsk Ornitologisk Forening» i din nettbank, og inngå en avtale om avtalegiro med oss. Hvis du inngår en slik avtale vil denne tas i bruk ved fakturering av neste års medlemskontingent.

NOFs årsmøte avholdt på Gardermoen

NOFs årsmøte ble avholdt ved Gardermoen lørdag 5. september, i en mer nedtonet form enn vanlig grunnet koronasituasjonen. Det deltok 32 medlemmer på årsmøtet. Merete Wiken Dees fikk fornyet tillit i valg til sentralstyret, mens Thorbjørn Aakre ble valgt som nytt styremedlem.

Opprinnelig skulle NOFs årsmøte ha blitt arrangert i Selbu, Trøndelag i slutten av april, men koronasituasjonen satte en stopper for det. Det ble valgt en redusert variant i form av et dagsmøte, og valget falt på Thon Hotel Oslo Airport ved Gardermoen for å gjøre det enklest mulig for årsmøtedeltakerne å komme seg til og fra årsmøtet i løpet av én dag. Den reduserte årsmøteformen medførte også at store årsmøtesaker som navnesaken ble utsatt av sentralstyret, og at det heller ikke ble prisutdelinger ved denne anledning.

Thorbjørn Aakre ble valgt som nytt styremedlem. Foto: Magne Myklebust.

Under valg støttet årsmøtet valgkomiteens innstilling – som var gjenvalg for Merete Wiken Dees og Thorbjørn Aakre som nytt styremedlem. Under årsmøtesaker ble det vedtatt at lokallag kan søke NOF-sentralt om reisestøtte for en representant pr. lokallag på inntil kr 2500 for å delta på årsmøtet.

Den andre årsmøtesaken kom fra NOF avd. Oslo og Akershus (NOF OA). De mente at man bør oppfordre medlemmene til å lese

Dirigent Bjørn Odd Frantzen loset årsmøtet trygt i havn. Foto: Håkan Billing.

flere både nasjonale og lokale tidsskrifter, og hadde foreslått en rabattordning for å senke den økonomiske terskelen for dette. Sentralstyret mente at det ville være for krevende å innføre den foreslåtte ordningen med dagens systemer og vedtekter. Sentralstyrets forslag om å ikke vedta en slik rabattordning nå ble vedtatt. Et mer detaljert referat fra årsmøtet ble publisert på vår nettside birdlife.no 7. september.

HORDALAND

Lørdag 7. november

08.00–18.00: Medlemstur NOF Bergen lokallag til *Gulen*. I november er dagene blitt kortere, og fuglene er blitt færre, men i Gulen er det gode muligheter for å få se flokker med gress og mye fugl på sjøen. Vi kjører nordover på morgenen, og benytter dagen til å lete etter fugler i disse vakre områdene. Påmelding til turlleder Anders Bjordal (41 67 89 37) innen 6. november kl. 20.00.

Tirsdag 10. november

18.00–20.00: Medlemsmøte NOF Hardanger lokallag. Øystein Bjørkelund har vært mye rundt omkring i sommer. I kveld tar han oss med på noen av turene, bl.a. til Dovre for å møte moskusen, på ørnesafari m.m. Sted: Odda Frivilligsentral, Røldalsvegen 56, 5750 Odda.

19.00–21.00: Medlemsmøte NOF Bergen lokallag. Etter god respons på

forrige faglige foredrag, så har vi tenkt at vi på nytt skal få litt faglig påfyll av fuglekunnskap. Oddvar Heggøy er en av fagprofilene innen ornitologi i fylket, og vi kommer med mer informasjon om hvilket tema han har valgt å informere oss om. Sted: Thormøhlens gate 51.

Lørdag 5. desember

08.00–17.00: Medlemstur NOF Bergen lokallag til Fusa. Sjøområdene i Fusa har hver vinter gode antall med sjøfugler som overvintrer, og denne dagen vil Terje Hansen ta oss med til flere av de beste plassene i området for å finne frem noen skikkelige godbiter. Påmelding til turlleder Terje Hansen (92 06 33 31) innen 4. desember kl. 20.00.

Tirsdag 8. desember

18.00–20.00: Medlemsmøte NOF Hardanger lokallag. Årets siste møte, tidlig julemøte. Denne gang ber vi medlemmene ta med seg noen bilder som vi kan se på. Ellers blir det så mye kos som smitterverntiltakene tillater. Sted:

Odda Frivilligsentral, Røldalsvegen 56, 5750 Odda.

19.00–21.00: Medlemsmøte NOF Bergen lokallag: *Bjarnesjø* er en årlig begivenhet på årets siste medlemsmøte. Dette blir en årskavalkade der Bjarne Andersen tar oss igjennom de viktigste, hyggeligste og mest populære fuglene og turene som har vært i området vårt i løpet av det siste året.

NORDLAND

Søndag 29. november

10.00–15.00: NOF Lofoten lokallag har *svanetelling i Lofoten*. På denne turen besøker vi ulike lokaliteter som pleier å ha svaner. Målet er å få et godt anslag over antallet av disse vakre fuglene som kommer til oss hver vinter (men som også hekker sparsommelig her). Lokallaget har gjennom mange år hatt tellingen på samme tid hvert år, som et overvåkingsprosjekt.

